

The word "elita" is written in a white, lowercase, sans-serif font. A stylized feather graphic is positioned between the 'e' and 'l'. Above the 'i' is a small orange circle with the letters "uz" in white.

elita^{uz}

Elektron Ilmiy
Jurnal

No.3 (2)
2024

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

<i>Abdihakimov Farhod Zafar o'g'li</i> INNOVATSION TADBIRKORLIK TUSHUNCHASI VA MOHIYATI	3
<i>Jumaniyozova Zarnigor Maxammadi qizi</i> OLIY TA'LIM TIZIMIDAGI KORRUPSIYAVIY HOLATLARNI SODIR ETUVCHI SHAXSLAR TASNIFI	19
<i>Tilavova Sadaf To'lqin qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYADA TADBIRKORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA TABIATI	26
<i>Qozixonova Duraxshon Nasriddinovna</i> ISLOM HUQUQIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA HALOLLIK TAMOYILI	33
<i>Aliyeva Marjona Obid qizi</i> ELEKTRON TIJORATDA SHARTNOMAVIY MUNOSABATLARGA OID QONUNCHILIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	42
<i>Isoqov Ahmadali Komiljon o'g'li</i> SUD ISHLARINI YURITISHDA SHAFFOFLIKNI TAMINLASH ZARURATI VA MOHIYATI	52
<i>Xudoyorov Fayzullo Sayfulla o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOMIY MOLIVASINI JORIY ETISH ZARURATI	61

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOMIY MOLIYASINI JORIY ETISH ZARURATI

Xudoyorov Fayzullo Sayfulla o'g'li | fayzulloxudoyorov1672@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Annotatsiya. O'zbekiston Respublikasida aholining asosiy qismini tashkil qiladigan musulmon aholi diniy e'tiqodiga mos keladigan moliyaviy vositalarga ega bo'lishni xohlaydi. Ushbu maqola shariat tomonidan tasdiqlangan vositalari bilan islomiy moliyasi bu bo'shliqni qanday bartaraf etishi va moliyaviy inklyuzivlikni rivojlantirishi mumkinligini o'rganadi. Bundan tashqari, islomiy moliyalashtirishning foyda va risklarni taqsimlash modellari kichik va o'rta biznesni jonlantirish uchun yaxshi yechimlarni taklif etadi. Natijada moliya sektorining diversifikatsiyasi yangi investitsiyalarni jalb qilishi va O'zbekistonning iqtisodiy yo'nalishini rivojlantirishi mumkin. Maqolada potensial to'siqlar va ularni yengib o'tish uchun yechimlar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Islom moliyasi, Musharakah, Muhoraba, Shariatga mos vositalar, Umumiy kompaniya shartnomasi, Qonunchilik bazasi, O'zbekiston qonunchiligi, Moliyaviy integratsiya, Biznes shartnomalari, Shariat tamoyillari, Axloqiy moliya, Tartibga solish moslashuvi, Moliyaviy vositalar, Huquqiy uyg'unlik, Moliyaviy qoidalar

THE NEED TO IMPLEMENT ISLAMIC FINANCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Khudoyorov Fayzullo Sayfulla ogli

Master's degree student of Tashkent State University of Law

Abstract. The majority of the Muslim population in the Republic of Uzbekistan wants to have financial instruments that correspond to their religious beliefs. This article explores how Islamic finance, with its Shariah-approved tools, can bridge this gap and promote financial inclusion. In addition, the profit and risk

sharing models of Islamic financing offer good solutions for the revitalization of small and medium-sized businesses. As a result, the diversification of the financial sector can attract new investments and develop the economic direction of Uzbekistan. The article explores potential barriers and solutions to overcome them.

Keywords: Islamic finance, Musharakah, Mudharabah, Sharia-compliant instruments, General partnership agreement, Legislative framework, Uzbekistan legislation, Financial integration, Business contracts, Sharia principles, Ethical finance, Regulatory adaptation, Financial instruments, Legal harmonization, Financial regulations.

НЕОБХОДИМОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

Худоёров Файзулла Сайфулла угли

Студент магистратуры Ташкентского государственного юридического университета.

Аннотация: Большинство мусульманского населения Республики Узбекистан желает иметь финансовые инструменты, соответствующие их религиозным убеждениям. В этой статье исследуется, как исламские финансы с их одобренными шариатом инструментами могут преодолеть этот разрыв и способствовать финансовой доступности. Кроме того, модели исламского финансирования, основанные на распределении прибыли и риска, предлагают хорошие решения для оживления малого и среднего бизнеса. В результате диверсификация финансового сектора может привлечь новые инвестиции и развить экономическое направление Узбекистана. В статье исследуются потенциальные барьеры и пути их преодоления.

Ключевые слова: Исламские финансы, Мушарака, Мудхараба, Соответствующие шариату инструменты, Общий договор о партнерстве, Законодательная база, Законодательство Узбекистана, Финансовая интеграция, Деловые контракты, Принципы шариата, Этическое

финансирование, Адаптация регулирования, Финансовые инструменты, Юридическая гармонизация, Финансовые регламенты.

Kirish. Islom moliya tarmog'i hozirda jahon miqyosida eng tez rivojlanayotgan va innovatsion moliyalash tizimlaridan biri hisoblanadi. 2023 yilgi Global Islom moliyasi hisobotiga ko'ra, Global islom moliyaviy xizmatlar sanoati (IFSI) 2021 yil oxiriga kelib 3 trillion dollarlik marradan oshib, 3,178 trillion dollarga yetdi. 2023 yilga kelib u 3,80 trillion dollarga yetishi kutilmoqda, bu esa yillik o'sish sur'ati 19,75 foizni tashkil etadi, bu so'nggi yetti yildagi eng yuqori ko'rsatkichdir. Bu so'nggi yetti yillik sekinroq o'sish davridan oldin kuzatilgan yuqori o'sish sur'atlariga qaytishni ko'rsatadi. Agar bu tendensiya davom etsa, islomiy moliya 2024 yil oxirigacha 4 trillion dollarga, 2025 yil oxiriga kelib esa 5 trillion dollarga yetishi kutilmoqda[1]. Islom moliyasi, o'ziga xos tamoyillari va operatsion mexanizmlari bilan global moliyaviy maydonda yuksalayotgan sohalardan biridir. Shariat qonunlariga rioya qilishi, ya'ni foizni (ribo) taqiqlashi va xavfni bo'lishish va etika investitsiyalarini targ'ib qilishi bilan ajralib turadi, islom moliyasi an'anaviy moliyaviy tizimlarga muqobilni taklif etadi. O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilish zarurati bir necha omillar bilan bog'liq, jumladan moliyaviy inklyuziya, iqtisodiy diversifikatsiya va aholi ko'pchiligining ijtimoiy-madaniy qadriyatlariga mos kelishi.

Global IFSI aktivlari quyidagicha taqsimlangan: 68,7 foiz islom banklarida, 25,4 foiz to'lanmagan sukukda (islom obligatsiyalari/ sertifikatlarida), 5,1 foiz islom fondi aktivlarida va 0,8 foiz islom sug'urtasida (takoful)[2]. 2020-yil holatiga ko'ra, dunyo bo'ylab 1500 dan ortiq moliya institutlari islomiy moliyaviy xizmatlarni, jumladan 500 dan ortiq islom banklari, 700 dan ortiq islom jamg'armalari va 300 dan ortiq "Takaful" kompaniyalarini taklif qilmoqda. Global islomiy moliya sektori asosan beshta davlat tomonidan boshqariladi: Eron, Saudiya Arabistoni, Malayziya, BAA va Qatar. IFSB tasnifiga ko'ra, tizimli muhim islom banki sektorlariga ega 15 ta yurisdiksiya mavjud: Eron, Sudan, Saudiya Arabistoni, Brunej, Quvayt, Malayziya, Qatar, Bangladesh, Jibuti, BAA, Iordaniya, Bahrayn, Pokiston, Falastin va Ummon. Bu mamlakatlarda islom banki aktivlari ularning umumiy ichki bank sektori aktivlarining 15 foizidan ortig'ini tashkil qiladi. Hisob-kitoblar shuni ko'rsatadiki, 75 dan ortiq mamlakatlarda 300 dan ortiq moliya institutlari va 250 ta qarz fondlari islomiy moliyalashtirishda

ishtirok etadilar, ulardan 45 tasi islomiy moliyalashtirishni tartibga soluvchi bazalarni qo'llaydi[3]

Aholisining asosiy qismi musulmonlardan iborat bo'lgan davlatlar xususan O'zbekiston Respublikasi uchun ushbu tarmoqni rivojlantirish, ayniqsa, dolzarb hisoblanadi. 2022 yilgi O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligini bergan axborotiga ko'ra O'zbekiston aholisining 96,3 %ini musulmonlar tashkil etadi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotning metodologiyasi ikkilamchi ma'lumot manbalarini keng qamrovli tahlil qilishni o'z ichiga oladi, jumladan, islom moliyasi bo'yicha mavjud adabiyotlar, islom moliyasini muvaffaqiyatli joriy qilgan mamlakatlarning solishtirma huquqiy asoslari va O'zbekistonda amaldagi qonunchilik takliflari. Tadqiqot, shuningdek, siyosatchilar, moliyaviy tahlilchilar va islom moliyasi bo'yicha olimlar bilan ekspert intervyularidan sifatli ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Ushbu aralash usul yondashuvi mavzuni keng qamrovli tushunishni ta'minlaydi va aniq xulosalar va amalga oshiriladigan tavsiyalar chiqarish imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida asosiy e'tibor quyidagi bosqichlarga qaratildi:

1. **Adabiyotlarni tahlil qilish:** Islom moliyasining nazariy asoslari, global tajriba va muvaffaqiyatli joriy qilish misollari o'rganildi.

2. **Huquqiy tahlil:** O'zbekistonning amaldagi moliyaviy qonunchiligi va islom moliyasini joriy etish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlar tahlil qilindi.

3. **Intervyular:** Islom moliyasi bo'yicha ekspertlar, jumladan, moliyaviy tahlilchilar va qonunchilar bilan intervyular o'tkazildi.

4. **Ma'lumotlarni qiyosiy tahlil qilish:** Chet el tajribasi bilan O'zbekiston sharoitlari solishtirildi.

Islom moliyasining konsepsiyasi va tamoyillari. Islom moliyasi Shariat qonunlaridan kelib chiqadigan bir nechta asosiy tamoyillar asosida ishlaydi. Bunga foizni (riba), haddan tashqari noaniqlikni (gharar) va spekulativ faoliyatlarni (maysir) taqiqlash kiradi. Buning o'rniga u foyda va zararlarni bo'lishish, aktivlar bilan ta'minlangan moliyalash va etika investitsiyalarini targ'ib qiladi. Islom moliyasida asosiy moliyaviy vositalar Mudaraba (foyda bo'lishish), Musharaka (birgalikdagi korxona), Ijara (ijara) va Sukuk (islomiy obligatsiyalar)dir.

Mudaraba shartnomasi ikki tomon o'rtasida foyda va zararlarni bo'lishish tamoyiliga asoslanadi. Bir tomon kapitalni ta'minlaydi, ikkinchi tomon esa boshqaruvni amalga oshiradi. Musharaka esa ikki yoki undan ortiq tomonlar

o'rtasida birgalikda korxona tashkil etishni nazarda tutadi. Ijara shartnomasi aktivni ijaraga berish orqali daromad olish imkonini beradi. Sukuk esa an'anaviy obligatsiyalarga o'xshash bo'lib, aktivlar bilan ta'minlangan va foyda beruvchi qog'ozdir.

Tarixiy rivojlanish va global trendlari. Islom moliyasining tarixiy rivojlanishini islomning dastlabki kunlaridan kuzatish mumkin, zamonaviy islom banklari esa 20-asrning o'rtalarida paydo bo'lgan. Bugungi kunda islom moliyasi global moliyaviy tizimning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi, ayniqsa Malayziya, Saudiya Arabistoni va Birlashgan Arab Amirliklarida. 2008 yildagi global moliyaviy inqiroz davrida bu sektorning barqarorligi va barqarorligi uning salohiyatini ko'rsatdi.

Islom moliyasining global trendlari uni kengaytirishga va rivojlanishiga qaratilgan. Xususan, Malayziya islom moliyasining rivojlanishi bo'yicha yetakchi mamlakatlardan biridir. U yerda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan islom moliyaviy institutlari va mahsulotlar kengayib bormoqda. Saudiya Arabistonida ham islom moliyasi sezilarli darajada rivojlanmoqda, bunda neft daromadlarini diversifikatsiya qilish va iqtisodiy barqarorlikka erishish maqsadida islomiy moliyaviy mahsulotlarga katta e'tibor qaratilmoqda.

Chet el tajribalarini solishtirma tahlili. Bir nechta mamlakatlar islom moliyasini o'z moliyaviy tizimlariga muvaffaqiyatli integratsiya qilgan, bu esa O'zbekiston uchun qimmatli saboqlarni taklif qiladi. Misol uchun, Malayziyaning keng qamrovli tartibga soluvchi asoslari va qo'llab-quvvatlovchi hukumat siyosati uni islom moliyasining global markaziga aylantirdi. Malayziyada davlat tomonidan islomiy moliyaviy institutlarni qo'llab-quvvatlash va ular uchun qulay muhit yaratish maqsadida maxsus qonunlar qabul qilingan.

Xuddi shunday, Buyuk Britaniyaning moslashuvchan tartibga solish muhiti islomiy moliyaviy institutlarning o'sishini osonlashtirdi, garchi u yerda musulmonlar ko'pchilikni tashkil etmasa ham. Buyuk Britaniyada islom moliyasi bo'yicha maxsus xizmat ko'rsatadigan banklar va moliyaviy institutlar mavjud. Hukumat tomonidan islomiy moliyaviy mahsulotlarni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish maqsadida bir qator tartibga solish va soliq yengilliklari joriy etilgan.

O'zbekistondagi amaldagi qonunchilik bazasi va muammolar. O'zbekistonda islom moliyasi bo'yicha qonunchilik hali boshlang'ich bosqichida. "O'zbekistonda islom moliyasini joriy etish to'g'risida"gi qonun loyihasi mavjud

tartibga solish bo'shliqlarini hal qilish va sektor rivoji uchun qulay muhit yaratishni maqsad qilgan. Biroq, bir nechta muammolar, jumladan, tartibga soluvchi organlar va moliyaviy institutlar orasida salohiyatni oshirish, jamoatchilikni xabardor qilish va islom moliyasining tamoyillarini mavjud huquqiy normalar bilan uyg'unlashtirish zarurati mavjud.

O'zbekiston hukumati tomonidan islom moliyasini joriy etish bo'yicha bir qator tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Bu tashabbuslar qatoriga islomiy moliyaviy institutlar uchun maxsus qonunlar qabul qilish, tartibga solish organlarini islom moliyasi bo'yicha malakasini oshirish va jamoatchilikni islomiy moliyaviy mahsulotlar haqida xabardor qilish kiradi. Shuningdek, xalqaro islom moliyasi tashkilotlari bilan hamkorlik qilish va ularning tajribasidan foydalanish rejalashtirilgan.

Muhokama. O'zbekiston Respublikasida islom moliyasini joriy qilish zaruriyati quyidagilarda o'z aksini topadi:

Birinchidan, O'zbekiston Respublikasining amaldagi Konstitutsiyasining 35-moddasiga binoan har bir shaxs uchun vijdon erkinligi kafolatlanadi. Har kim o'z diniy e'tiqodiga ega bo'lish yoki hech qanday dinga e'tiqod qilmaslik huquqiga ega. Diniy qarashlarni majburlab singdirish taqiqlangan. Konstitutsiyaning 66-moddasiga ko'ra, mulkdor o'z mol-mulkiga egalik qilish, undan foydalanish va uni tasarruf etish huquqiga ega. Mol-mulkdan foydalanish boshqa shaxslar, jamiyat va davlatning huquqlariga zarar yetkazmasligi kerak. Konstitutsiyaning 67-moddasida davlat qulay investitsiyaviy va ishbilarmonlik muhitini ta'minlashi belgilangan. Tadbirkorlar qonunchilikka muvofiq har qanday faoliyatni amalga oshirish va faoliyat yo'nalishlarini mustaqil tanlash huquqiga ega.

O'zbekiston aholisining asosiy qismi islom diniga e'tiqod qiladi, ammo mamlakatdagi moliyaviy tizim islom dinida taqiqlangan riboga asoslangan. Islom moliyasi bilan bog'liq ijtimoiy munosabatlar huquqiy jihatdan to'liq tartibga solinmagan. Fuqarolar xususiy sektorda shartnoma tuzish erkinligi asosida islom moliyasining ayrim elementlaridan foydalanmoqda (Iman Invest, Taiba Leasing, Apex Takaful). Bu holat fuqarolarning xohlagan moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini cheklaydi va mavjud moliyaviy tizimdan foydalana olmasligiga sabab bo'lmoqda. Imomnazarov (2020) tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra, tadbirkorlik subyektlarining 38 foizi va jismoniy shaxslarning 56 foizi diniy sabablarga ko'ra an'anaviy banklardan kredit olishdan o'zini tiyadi. Tadbirkorlik subyektlarining 61 foizi va jismoniy shaxslarning 75

foizi O'zbekistonda islom moliya institutlari bilan hamkorlik qilishdan manfaatdor ekanini bildirgan. Shu sababli islom moliyasini joriy qilish fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini to'liq amalga oshirish imkoniyatini yaratadi.

Ikkinchidan, islom moliyasini joriy qilish O'zbekistonga yangi islomiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatini beradi. Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar iqtisodiy o'sishga, yangi ish o'rinlari yaratishga va kichik hamda o'rta biznesni rivojlantirishga yordam beradi. 2023 yil 21-22-iyun kunlari Toshkentda o'tkazilgan "Fintex, banklar va riteyl" xalqaro forumida "Apex Bank" boshqaruvi raisi Bahrom No'monov islomiy banklar har yili O'zbekistonga 10 milliard dollargacha mablag' jalb etishi mumkinligini ta'kidladi.

Uchinchidan, islom moliyasini joriy qilish bank sektoridagi raqobat muhitini yaxshilaydi. Islom banklari sog'lom raqobat va innovatsiyalarni rag'batlantiradi. Islom taraqqiyot banki bilan hamkorlik islomiy moliyalashtirish tizimini joriy etishni cheklagan holda an'anaviy kreditlarni jalb qilishga yo'naltirilgan. ITB portfeli 3,5 milliard AQSh dollarini tashkil etadi va qishloq xo'jaligi, moliya, sog'liqni saqlash, transport va energetika kabi sohalarga foyda keltiradi. Abrorov va Imomnazarov (2022) tadqiqotlari natijalariga ko'ra, banklarning 44 foizi islomiy moliya mahsulotlarini joriy etishga tayyor. Islomiy moliya moliya bozorida raqobatni kuchaytirishi va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishi kutilmoqda. Malayziya tajribasidan kelib chiqib, O'zbekiston islom moliyasi bo'yicha maxsus ta'lim va malaka oshirish dasturlarini tashkil etishi mumkin. Bu dasturlar moliyaviy mutaxassislar, huquqshunoslar va tartibga soluvchi organlar uchun mo'ljallangan bo'lib, islom moliyasining nazariy va amaliy jihatlarini chuqur o'rganishni ta'minlaydi. Shuningdek, islom moliyasi bo'yicha xalqaro konferensiyalar va seminarlar o'tkazish orqali tajriba almashish va eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish mumkin.

Buyuk Britaniya tajribasidan kelib chiqib, O'zbekiston islom moliyasi bo'yicha soliq yengilliklari va qulay tartibga solish muhitini yaratishi mumkin. Bu islomiy moliyaviy institutlarning rivojlanishi uchun muhim omil bo'lib, ular uchun raqobatbardosh muhit yaratadi va innovatsion moliyaviy mahsulotlarni ishlab chiqish imkonini beradi. Shuningdek, islom moliyasi bo'yicha maxsus qonunlar qabul qilish va ularni amaliyotga tatbiq etish orqali islom moliyasining barqaror rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida islomiy moliyani joriy etish ko'plab ijobiy natijalarni keltirib chiqarishi mumkin. Birinchidan, islomiy moliya musulmon aholining diniy e'tiqodlariga mos keladigan moliyaviy vositalar orqali moliyaviy inklyuzivlikni oshiradi. Ikkinchidan, islomiy moliyalashtirish usullari xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi, bu esa iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Uchinchidan, huquqiy asoslarni mustahkamlash va jamoatchilikni xabardor qilish islom moliyasini muvaffaqiyatli joriy qilishda muhim ahamiyatga ega.

Biroq, islom moliyasini joriy etishda huquqiy va tartibiy to'siqlarni yengib o'tish zarur. Bunda boshqa mamlakatlarning tajribasini o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Islom moliyasining muvaffaqiyatli joriy etilishi, iqtisodiy diversifikatsiya va moliyaviy inklyuzivlikni oshirish orqali O'zbekiston iqtisodiyotini mustahkamlashga katta hissa qo'shishi mumkin..

Islom moliyasini joriy etish uchun O'zbekiston quyidagi asosiy qadamlarni qo'yishi kerak:

1. **Qonunchilik asoslarini mustahkamlash:** Islom moliyasi bo'yicha maxsus qonunlar qabul qilish va amaldagi qonunchilikni islom moliyasining tamoyillariga moslashtirish.

2. **Tartibga solish organlarini tayyorlash:** Islom moliyasi bo'yicha maxsus tartibga solish organlarini tashkil etish va ularning malakasini oshirish.

3. **Moliyaviy mutaxassislarni tayyorlash:** Islom moliyasi bo'yicha ta'lim va malaka oshirish dasturlarini tashkil etish.

4. **Jamoatchilikni xabardor qilish:** Islom moliyasi bo'yicha keng qamrovli axborot kampaniyalarini o'tkazish va iste'molchilarni islomiy moliyaviy mahsulotlar haqida xabardor qilish.

5. **Xalqaro hamkorlik:** Xalqaro islom moliyasi tashkilotlari bilan hamkorlik qilish va ularning tajribasidan foydalanish.

REFERENCES:

1. Cambridge IF Analytica. 2023. "Global Islamic Finance Report 2023" <https://drive.google.com/file/d/1InY40tSqgSNE28u0ifJfKvyre34cB7U7/view?pli=1>.
2. https://www.ifsb.org/wp-content/uploads/2023/10/Islamic-Financial-Services-Industry-Stability-Report-2023_En.pdf
[2]_____ <https://uz.usembassy.gov/2022-report-on-international-religious-freedom-uzbekistan/>
3. Mohamed Sh., Goni A., Hasan Sh. (2018) Islamic finance development report. Thomson Reuters IFDI.
1. Global Islamic Finance Report (2023). Islamic Finance Development: Reaching New Heights. GIFR Publications.
2. Iman Invest. (2020). O'zbekistonda Islomiy Moliyalashtirish: Imkoniyatlar va Muammolar. Iman Invest Hisobotlari.
3. Imomnazarov, A. (2020). O'zbekistonda An'anaviy va Islomiy Banklarga Nisbatan Munosabatlar Bo'yicha So'rovnoma. Markaziy Osiyo Iqtisodiy Sharhi.
4. Apex Bank. (2023). O'zbekistonda Islomiy Bank va Investitsiyalar. Apex Bank Nashrlari.
5. The Islamic Financial Services Board (IFSB). (2021). Islomiy Moliyaviy Xizmatlar Sanoati Barqarorlik Hisoboti. IFSB Hisobotlari.
6. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi. (2022). O'zbekistonning Demografik va Diniy Tarkibi. TIV Statistikalari.
7. Malaysia Islamic Financial Center. (2022). Malayziyada Islomiy Moliyalashtirish Bo'yicha Kompleks Tartibga Solish Asoslari. MIFC Nashrlari.
8. United Kingdom Treasury. (2022). Buyuk Britaniyada Islomiy Moliyalashtirish uchun Tartibga Solish Muhiti. UK Treasury Hisobotlari.
9. Saudi Arabian Monetary Authority. (2021). Saudiya Arabistonida Islomiy Moliyalashtirish: To'liq Qo'llanma. SAMA Nashrlari.